

ТОРА ОР • ПАРШІ БЕРЕШИТ • МААМАР 5

ולהבין בתוס' ביאור ענין וייצר ה' אלקים את...

Для подальшого пояснення
питання: «I створив Гавая Елокім...»

Суміжні рівні в ланцюзі причинно-наслідкового розгортання
виникають разом: так само, як емоційні атрибути
народжуються з інтелектуальних сил (мохін), а тіло тварини
чи ангела з'являється разом із його душею. Неживий рівень
— Малхут і «літери» — перебуває поза цим ланцюгом і
засновується безпосередньо мудрістю (Хохма); тому лише
найвища душа, душа Адама, коріння якої — у наднебесній
Хохмі, могла вдягнутися в тіло з неживого праху й
перетворити його.

НА ЧЕСТЬ

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Батько Ребе, реб Леві-Іцхок

LikuteiTorah.com

ХАСИДСЬКА ПАРША

likuteitorah.com/uk/torah-ohr/bereishis/5/

ГОЛОВНА ДУМКА

Суміжні рівні в ланцюзі причинно-наслідкового розгортання виникають разом: так само, як емоційні атрибути народжуються з інтелектуальних сил (мохін), а тіло тварини чи ангела з'являється разом із його душею. Неживий рівень — Малхут і «літери» — перебуває поза цим ланцюгом і засновується безпосередньо мудрістю (Хохма); тому лише найвища душа, душа Адама, коріння якої — у наднебесній Хохмі, могла вдягнутися в тіло з неживого праху й перетворити його.

Кожен розділ: текст івритом, потім переклад, потім коротке пояснення під золотою лінією. Маленькі цифри в тексті івритом позначають примітки наприкінці.

КОРОТКО ПРО МААМАР

Додатково пояснюючи, чому тіло людини спочатку було неживим прахом, тоді як інші створіння з'явилися відразу з тілом і душею, маамар виявляє ці чотири рівні також у духовному. У душі літери є неживими, емоційні атрибути (мідот) — рослинними, а інтелектуальні сили (мохін) — «живими»; над ними — Малхут, емоційні атрибути (Зеїр Анпін) і наднебесна Імма. Атрибути зароджуються в інтелекті й живляться від нього, тому рослинний і тваринний рівні суміжні та виникають разом; літери ж не мають зв'язку з інтелектом. Те саме видно на прикладі ангелів і душ. Мета творіння — самоусунення «еш» (відчуття окремого існування). Тіла ангелів духовні й виникли разом із їхніми душами з Малхут світу еманациї (Ацилут), проте їхні душі, що походять із зовнішнього виміру посудин (хіцоніют), не могли перетворити фізичне тіло; це під силу Б-жественній душі (нефеш елокіс), яка походить із внутрішнього виміру (пніміют). Від Хохми й нижче все сходить ланцюгом причин і наслідків, за винятком Малхут: літери походять із самої сутності душі, тому ті самі літери можуть виражати протилежні ідеї. Саме тому сказано: «Хохмою Він заснував землю». Душа Адама — це наднебесна Хохма, Ім'я Ав; отже, його тіло справді було неживим, а два Імені з'єднують Хохму з Малхут.

ПЛАН

1 Чотири рівні в душі та над нею

¶1-3

Питання сформульовано знову: чому тіло людини спочатку було неживим прахом. Чотири рівні існують і в духовному: у душі літери неживі, а емоційні атрибути — рослинні й зростають з інтелекту; над ними — Малхут, Зеїр Анпін і наднебесна Імма, яку називають «живою».

2 Суміжні й віддалені рівні

¶4–5

Атрибути зароджуються в інтелекті й живляться від нього, тому рослинний і тваринний рівні суміжні, і тіло тварини виникло разом із її душею. Літери не мають зв'язку з інтелектом; лише найвище може спуститися до найнижчого, тому мовна душа згодом вдягнулася в неживе тіло.

3 Ангели й душі; мета Тікун

¶6–8

Ангели також мають тіло й душу, але їхні тіла складаються з духовних вогню та повітря. Мета світів — самоусунення «еш»: у Тогу посудини не могли вмістити світла; Тікун — це їхнє поєднання.

4 Лише Б-жественна душа може перетворити фізичне тіло

¶9–11

Душі ангелів походять із зовнішнього виміру посудин; Б-жественна душа, що походить із внутрішнього виміру, може підкорити фізичне тіло, подібно до того, як велике багаття світить далі. Тіла й душі ангелів виникли разом із Малхут світу Ацилут: «Нехай земля виведе живих істот».

5 Малхут і літери перебувають поза ланцюгом

¶12–15

Праотці, Колісниця, зароджувалися й жили в наднебесній Іммі: це ланцюг причин і наслідків. Малхут, тобто літери, не сходять таким шляхом; літери походять із самої сутності душі, тому ті самі літери можуть виражати протилежні поняття. Їхнє джерело вище, і лише звідти може виникнути Малхут.

6 «Хохмою Він заснував землю»

¶16–18

Атрибути набувають диференційованої форми з Твуни, так само як члени дитини формуються в утробі матері; Малхут же засновується самою Хохмою: «Абба заснував доньку». Є два рівні Хохми й два види «Адама»: Адам, перша людина, — це наднебесна Хохма, Ім'я Ав, тому його тіло було неживим; два Імені з'єднують Хохму з Малхут.

7 Вгорі й унизу — однаковий принцип

¶19–20

Висока душа може вдягнутися саме в низьке тіло — як у вищих світах, так і в цьому світі: тварини й ангели виникають разом із тілом і душею, а мовна душа входить у неживе тіло згодом. Так само й в Ацилут: «Він утвердив небеса Твуною», тоді як земля заснована на наднебесній Хохмі.

КЛЮЧОВІ ПОНЯТТЯ

Літери, емоційні атрибути, інтелект אותיות, מדות, שכל

Чотири рівні всередині душі: літери неживі, бо не зростають; емоційні атрибути рослинні — вони зростають від малого пробудження до могутнього полум'я; інтелект, що породжує їх, є «живим». Над ними — Малхут, Зеїр Анпін і наднебесна Імма.

Зародження й живлення עובר, יניקה

Спочатку емоційні атрибути приховані в інтелекті, наче зародок в утробі матері; після появи вони й далі отримують від нього життєву силу, наче немовля, яке живиться молоком. Саме тому рослинний і тваринний рівні суміжні.

Ланцюг причин і наслідків השתלשלות עו"ע

Поступове сходження від Хохми до Біни, Даат і емоційних атрибутів, кожен із яких походить від рівня над ним. Малхут і літери не сходять таким шляхом; їхнє виникнення походить із вищого джерела.

Самоусунення «еш» ביטול היש

Мета сходження світів і сутність світу Тікун: поєднання світел — рівня «ніщо» — з посудинами, рівнем «щось», які в Тогу не могли вмістити світла.

Зовнішній і внутрішній виміри посудин חיצוניות הכלים, פנימיות הכלים

Душі ангелів походять із зовнішнього виміру й не могли перетворити фізичне тіло; Б-жественна душа походить із внутрішнього виміру, що вищий за джерело ангелів, і може перетворити навіть фізичне тіло.

«Абба заснував доньку» אבא יסד ברתא

Малхут засновується безпосередньо Хохмою: як Хохма переходить із «ніщо» в «щось», не проходячи ланцюга сходження, так і Малхут, тобто літери, походить із рівня «ніщо».

Ім'я Ма та Ім'я Ав שם מ"ה, שם ע"ב

Два види «Адама»: Тіферет, загальний вираз Зеїр Анпін, — це Ім'я Ма; Адам, перша людина, — наднебесна Хохма, самий початок Ацилуту, Ім'я Ав, — тому його тіло було справді неживим.

Чотири рівні в душі та над нею

1 ולהבין בתוסי' [בתוספת] ביאור¹ ענין וייצר ה' אלקים את האדם עפר מן האדמה² ואח"כ ויפח באפיו נ"ח

Щоб докладніше зрозуміти вислів: «I Гаваия Елокім сформував людину з порохиу земного», а потім: «i вдихнув у ніздрі його подих життя»:

Маамар починає друге, глибше пояснення вірша про створення людини: спершу «сформував... із порохиу земного», і лише потім «вдихнув у ніздрі його подих життя».

שהגוף שלו בתחלתו הי' [היה] בלא נפש עדיין והי' [והיה] דומם מעפר גשמי ואח"כ נתלבשה בו נפש חיה המדברת כו' משא"כ בשאר כל הנבראי' [הנבראים] דצומח וחי שגופם ונפשם יצאו כא' [כאחד] מן הארץ כו'.

що його тіло спочатку ще не мало душі й було неживим, складеним із матеріального порохиу; згодом у нього вдяглася жива душа, що говорить тощо; тоді як у всіх інших створінь — рослинних і тваринних — їхні тіла й душі вийшли із землі разом тощо.

Спершу тіло людини було бездушним, неживим порохом і лише згодом отримало душу; рослини й тварини, натомість, отримали тіло й душу разом із землі.

הענין יובן בהקדם דכמו שיש בגשמיות ד' בחי' דצח"מ [דומם צומח חי מדבר]. ככה גם ברוחניו' [ברוחניות] נמצאים ד' בחי' אלו.

Суть стане зрозумілою, якщо спершу зазначити, що так само, як у матеріальному світі є чотири рівні — неживий, рослинний, тваринний і той, хто говорить, — так і в духовному наявні ці чотири рівні.

Ключова передумова: чотирьом рівням фізичного світу (неживому, рослинному, тваринному й тому, хто говорить) відповідають рівні духовного світу — у людській душі та у сферах духовного прояву (сфірот), що перебувають вище.

2 ועד"מ בנפש האותיות הן בחי' דומם³ שאין בהם גידול כו' והמדות הן בחי' צומח שהרי התפעלות

קטנה בתחלתה מתלהבת אח"כ עד שתהי' [שתהיה] שלהבת עזה כו'

За аналогією, у душі літери належать до рівня неживого, якому не властиве зростання тощо; а емоційні атрибути (мідот) — до рівня рослинного, адже емоційне збудження, спочатку слабе, згодом розгорається, аж поки не перетворюється на могутнє полум'я тощо.

У людській душі літери думки й мовлення — «неживі»: слово залишається таким, яким є, і не зростає. Емоції — «рослинні»: почуття починається з легкого поруху й розростається до сильного полум'я.

וצמיחותם הוא מן השכל כמו שהצומח גשמי הי' [היה] בתחלה צפון וטמון בארץ ואח"כ יוצא וצומח לחוץ כן המדות הם כלולים ונעלמים תחלה בשכל המולידם ואח"כ יוצאים בגילוי.

А їхнє зростання походить від інтелекту: подібно до того, як матеріальна рослина спочатку прихована й похована в землі, а згодом виходить назовні й проростає, так і емоційні атрибути спершу містяться приховано в інтелекті, який їх породжує, а потім виявляються.

Емоції виростають з інтелекту, як рослина з землі: спочатку вони приховані в ідеї, яка їх породжує, а потім виходять назовні.

3 ובנמשל למעלה המלי' נקי דומם וז"א דאצי' שהוא המדות נקי צומח

А у відповіднику, що стосується вищих світів: царювання (Малхут) називається «неживим», а емоційні атрибути (Зеїр Анпін) світу еманації (Ацилут) — «рослинними»,

Це застосовано вище до сфер духовного прояву (сфірот) світу Ацилут: Малхут (Б-жественне мовлення) — «неживе», а Зеїр Анпін, тобто Б-жественні емоції, — «рослинне».

והיינו שצומח מן אימא עלאה שהוא בחי' השכל העליון שנקי בשם חי כמ"ש בחוה כי היא הית' [היתה] אם כל חי⁴ וגם החכ' [החכמה] נקי חיה כדכתיב והחכמה תחי' ⁵ כו'.

тобто він виростає з вищої Імми, яка є рівнем вищого інтелекту, що називається «живим» (хай), як сказано про Хаву: «бо вона була матір'ю всього живого (хай)»; і мудрість (Хохма) також називається «живою», як сказано: «І мудрість дає життя...» тощо.

Зеїр Анпін «виростає» з вищої Імми («матері»), рівня розуміння (Біна), вищого інтелекту, який називається «живим» (хай) за аналогією з Хавою: «матір'ю всього живого» (Берешит 3:20). Сама назва Хава відлунює слово хай. Хохма також називається «живою», адже «мудрість дає життя» (Коелет 7:12).

РОЗДІЛ 2 • 14-5

Суміжні й віддалені рівні

4 ונמצא שהצומח עם החי הם סמוכים זל"ז [זה לזה] בלי דילוג והפסק מדריגה אחרת אמצעית ביניהן והם מתאחדים ומתדבקים זב"ז [זה בזה] מצד עצמותן⁶ ומהותן

Отже, рослинне й тваринне прилягають одне до одного без стрибка чи перерви, зумовленої проміжним рівнем, і завдяки самій своїй сутності й природі еднаються та тісно пов'язані між собою.

Отже, рослинне (емоції) і тваринне (інтелект) прилягають одне до одного, між ними немає нічого, і вони пов'язані самою своєю природою.

שהרי מתחלה הי' [היה] הצומח כלול בחי ממש שהוא ענין העלם המדות בבחי' עכור בהשכל כולד הצפון בבטן האם דרך אמו⁷ הוא ממש

Адже спочатку рослинне було цілковито включене в тваринне — це прихованість емоційних атрибутів у стані зародкового розвитку всередині інтелекту, подібно до плода, прихованого в материнській утробі, який буквально є «стегном своєї матері»;

Спочатку емоції існують прихованими в інтелекті; цей етап називається «зародковим розвитком» і подібний до плода в утробі матері. Талмуд вважає плід частиною тіла матері («плід — це стегно своєї матері»).

וגם אח"כ ביציאתן לחוץ עדיין צריכין לאמן הם בימי יניקה שהשכל מחי' ומגדל את המדות והוא קיומן ממש.

і навіть потім, коли вони виходять назовні, їм іще потрібна мати в дні годування: інтелект оживляє та розвиває емоційні атрибути й є їхнім самим живленням.

Навіть після того, як емоції з'являються назовні, вони й далі залежать від інтелекту, як немовля залежить від годування: інтелект продовжує жити й розвивати їх.

5 ולכן גם בגשמיו' [בגשמיות] במאמר תוצא הארץ נפש חיה⁸ יצא גוף הבהמות ונפשותן שהם בחי' צומח וחי כאחד מן הארץ על היותן סמוכים ומתאחדים זע"ז [זה עם זה / זה על זה] גם בשרשן כנ"ל.

Тому й у матеріальному світі, за висловом «Нехай земля породить живих істот», тіла тварин і їхні душі — відповідно рівні рослинного й тваринного — вийшли із землі разом, оскільки вони близькі одне до одного й поєднані між собою також у своєму корені, як сказано вище.

Ось чому за висловом «Нехай земля породить живих істот» тіла тварин (рослинний рівень) і їхні душі (тваринний рівень) з'явилися разом: вони поєднані навіть у своєму корені.

משא"כ הדומם רחוק מן החי ביותר שהרי בחי' צומח מפסיק ביניהן. ועד"מ האותיות אין להם שייכות כלל להשכל שאינן כמו המדות שהם בערך וסוג קרוב עם השכל.

Натомість неживе дуже далеке від тваринного, адже між ними стоїть рослинний рівень. Для аналогії: літери зовсім не пов'язані з інтелектом, бо вони не такі, як емоційні атрибути, що за своєю природою й категорією близькі до інтелекту.

Неживе, однак, далеке від тваринного, а між ними міститься рослинний рівень. У душі літери не мають жодного стосунку до інтелекту, тоді як емоції споріднені з ним за своєю природою.

וראוי הוא שיהי' [שיהיה] התהוות ההתפעלות מן השכל כמ"ש לפי שכלו יהולל איש.⁹ וע"כ הם סמוכים זל"ז [זה לזה] כנ"ל.

І цілком природно, що емоційне збудження виникає з інтелекту, як сказано: «Людину хвалять відповідно до її розуму». Тому вони близькі одне до одного, як сказано вище.

Почуття природно виникають із розуміння — «людину хвалять відповідно до її розуму» (Приповісті 12:8), — тому інтелект і емоції близькі одне до одного.

אבל האותיות הן הנה ממהות וסוג אחר כי הם גשמיים ממש ואין להם שייכות כלל למהות השכל (ועמש"ל [ועיין מה שכתוב לעיל] בד"ה בכ"ה בכסליו¹⁰ גבי נרות וקטורת)

Але літери належать до іншої сутності й категорії, адже вони справді матеріальні й зовсім не пов'язані із сутністю інтелекту (див. також сказане вище в маамарі, що починається словами «Про двадцять п'яте число місяця Кислев», про світильники й кадіння).

Літери, однак, належать до цілком іншого порядку; Алтер Ребе відсилає до свого ханукального маамара про світильники й кадіння, щоб пояснити це докладніше.

ולכן גוף האדם שהי' [שהיה] דומם וגולם נתהווה כמו שהוא בלא נפש החיונית כי לא יכלה נפש החיה כלל להתחבר עמו.¹¹

Тому тіло людини, яке було неживим і безформною масою, виникло таким, яким воно є, без життєвої душі, бо тваринна душа зовсім не могла поєднатися з ним.

Тому тіло людини, будучи неживим, виникло без життя; навіть тваринна душа не могла поєднатися з ним.

אמנם אח"כ נתלבשה בו נפש האדם עם היותה בחי' מדבר שהוא למעלה בערך גם מן החי.¹²

Однак згодом у нього вдягнулася душа людини, хоча вона належить до рівня мовної істоти, який за своїм рангом вищий навіть за тваринний рівень.

І все ж людська душа, вища навіть за тваринну, згодом увійшла в нього — і це здається дивовижним.

אבל הענין כי היא הנותנת שבבחי' שלמטה מטה ביותר א"א שירד וישפיל א"ע [את עצמו] שם רק מי שהוא גבוה בערך ביותר

Але справа в тому, що саме це й зумовлює таке: до найнижчого рівня може спуститися й принизити себе там лише той, хто за своїм рангом перебуває надзвичайно високо.

Принцип такий: лише щось найвищого рангу може спуститися до найнижчого місця.

ולכן בגוף שמבחי' דומם היותר נמוך במדרגה נתלכשה נפש המדכרת הגבוה מכולן משא"כ בצומח שלא נתלכשה בו רק נפש החיה.

Тому в тіло неживого рівня, найнижчого за рангом, вдягнулася мовна душа — найвища з усіх; натомість у рослинний рівень вдягнулася лише тваринна душа.

Отже, найнижче тіло отримало найвищу душу, тоді як рослинне тіло — лише тваринну душу.

רק שאותה הנפש יצאה כאחד עם הגוף אבל בדומם אינו כן שלא יצאה הנפש המדכרת עמו כא' [כאחד]
רק שאח"כ נתלכשה בו כו'.

Лише ця душа з'явилася разом із тілом; але з неживим це не так, адже душа, що говорить, не з'явилася разом із ним, а лише згодом убралася в нього тощо.

Різниця полягає в тому, що тваринна душа з'явилася разом зі своїм тілом, тоді як душа, що говорить, увійшла в неживе тіло лише згодом.

РОЗДІЛ 3 • 16-8

Ангели й душі; мета Тікун

6 וביאור כל זה הנה יובן ע"פ ענין ההפרש שבין מלאכים¹³ לנשמות. כי הנה המלאכים נק' בשם חיות ובהמות¹⁴ כמ"ש פני ארי' [אריה] אל הימין¹⁵ ופני שור מהשמאל כו'.

Пояснення всього цього можна зрозуміти з відмінності між ангелами та душами. Адже ангелів називають іменами тварин — хайос («живі істоти») і бегемос («звірі»), як сказано: «Обличчя лева праворуч, а обличчя вола ліворуч...» тощо.

Щоб прояснити все це, маамар порівнює ангелів із душами. Ангелів називають іменами тварин — хайос («живі істоти») і бегемос («звірі»), як у видінні Єхезкеля про Б-жественну колісницю, де є обличчя лева й вола.

והם מורכבים ג"כ מגוף ונפש ונק' חומר וצורה¹⁶ כמו בנ"א [בני אדם]. רק שההפרש ביניהם לבנ"א [לבני אדם] הוא שגופם רוחני יותר.¹⁷

І вони також складаються з тіла й душі, які називаються матерією та формою, як і в людей; відмінність між ними та людьми лише в тому, що їхнє тіло духовніше.

Ангели також мають «тіло» й «душу» — матерію та форму, як і люди, але їхнє тіло духовніше.

7 וכמ"ש הרמב"ן [הרבי משה בן נחמן]¹⁸ ע"פ עושה מלאכיו רוחות משרתיו אש לזהט¹⁹ שמרוחניות שני היסודות אלו אש ורוח²⁰ נעשה גופות המלאכים יש מהן שגויתם מבחי' רוח והוא כמו מחנה מיכאל ויש שמבחי' אש וכמו מחנה גבריאל²¹ כו'.

Як пише Рамбан, коментуючи вірш: «Він робить Своїх ангелів вітрами, Своїх служителів — палаючим вогнем»: тіла ангелів утворені з духовної сутності цих двох елементів — вогню й повітря; одні мають тіла рівня повітря, як-от табір Міхаеля, а інші — рівня вогню, як-от табір Гавріеля, тощо.

Рамбан пояснює, що слова «Він робить Своїх ангелів вітрами, Своїх служителів — палаючим вогнем» (Псалми 104:4) означають: тіла ангелів утворені з духовної сутності двох елементів — вогню й повітря (руах, також «вітер»). Табір Міхаеля належить до повітря, а табір Гавріеля — до вогню.

משא"כ גופות בני"א [בני אדם] הם מגשמיות ד' יסודות ארמ"ע [אש רוח מים עפר].

Тоді як тіла людей складаються з матеріальної сутності чотирьох елементів: вогню, повітря, води й землі.

На відміну від них, людські тіла складаються з усіх чотирьох матеріальних елементів: вогню, повітря, води й землі.

אמנם הסבה לזה למה נתנו להם גופות רוחניות מלישראל. כי הנה תכלית הירידה²² בהשתלשלות העולמות הוא רק כמ"ש ולכבודי בראתיו²³ כו' דהיינו להיות ביטול היש

А причина цього — того, чому їм дано тіла духовніші, ніж Ізраїлю, — полягає ось у чому: мета спускання в ланцюгу послідовного розгортання світів згори вниз (ішталшелут) — лише в тому, як сказано: «І заради слави Моєї Я створив його...», тобто щоб відбулося самоусунення «чогоось» (еш).

Чому ж ангели отримали тіла духовніші, ніж єврейський народ, який стоїть вище? Відповідь починається з мети всього спускання світів: «Заради слави Моєї Я створив його» (Ісаї 43:7), — щоб «щось» (еш), тобто відчуття творінням себе як окремого існування, було самоусунуте перед Б-гом.

וזהו עיקר ענין עולם התקון יחוד והתכללות אורות וכלים שהן דרך כלל בחי' אין ויש

І в цьому полягає суть світу Тікун (виправлення): єднання й взаємне включення світел і посудин (орот ве-келім), які загалом відповідають рівням «ніщо» (айн) і «щось» (еш).

У цьому й полягає суть світу Тікун (виправлення): світла й посудини єднаються та зливаються між собою. Світла — це «ніщо» (айн), самоусунуті; посудини — це «щось», визначене й відмінне.

כי האורות הן בחי' הארו' והמשכות א"ס ב"ה והן בבחי' ביטול והכלים הם בחי' יש חו"ב [חכמה ובינה]

חו"ג [חסד וגבורה]. 24, 25

Бо світла — це рівень саяв і випромінювань Нескінченного (Ейн Соф), благословенний Він, і вони перебувають у стані самоусунення (бітуль); а посудини — це рівень «чогось»: мудрість (Хохма) і розуміння (Біна), милість (Хесед) і стриманість (Гвура).

Світла — це промені Нескінченного, і вони залишаються цілковито самоусунутими; посудини — це визначені сфірот: мудрість (Хохма) і розуміння (Біна), милість (Хесед) і стриманість (Гвура), кожна з яких має свою особливу властивість.

8 והנה בעולם התהו לא יכלו הכלים להכיל את האורות דהיינו שלא הי' [היה] היש נכלל ובטל אל האין

А тепер, у світі Тогу (хаосу), посудини не могли вмістити світла; тобто «щось» не включалося в «ніщо» й не самоусувалося в «ніщо».

У світі Тогу («хаосу»), на етапі, що передував упорядкованому світу, посудини не могли вмістити світла: «щось» не зливалося з «нічим».

ועיקר ענין התקון הוא להיות התכללות האורות עם הכלים וכן להיות התכללות חו"ג [חסד וגבורה] שמאלא וימינא כו' שהוא בחי' ביטול היש לאין.

А сутність Тікуну (виправлення) полягає в тому, щоб світла й посудини (орот ве-келім) взаємно включалися одне в одного, а також щоб Хесед і Гвура — права й ліва [сторони] тощо — взаємно включалися; це і є самоусунення «чогось» у «ніщо».

Тікун означає, що світла й посудини поєднуються, а протилежні атрибути — Хесед (праворуч) і Гвура (ліворуч) — взаємно включають один одного; ця інтеграція і є самоусуненням «чогось» у «ніщо».

РОЗДІЛ 4 • 11-19

Лише Б-жественна душа може перетворити фізичне тіло

9 וגם המלאכים יש להם עבודה זו לבטל היש והגוף שלהם ע"י נשמתם שהיא מבחי' אין ונלקחה מחיצוניות הכלים.

Ангели також мають таке служіння: привести до самоусунення їхнє «щось» — їхнє тіло — за допомогою душі, яка перебуває в аспекті «ніщо» і походить із зовнішнього виміру посудин.

Ангели також служать, приводячи до самоусунення своє «щось» — своє тіло — за допомогою душі, яка є «ніщо»; однак їхня душа походить із зовнішнього виміру посудин.

וכן גם ישראל צריכין לבטל היש שהוא הגוף הגשמי שלהם ע"י נפשם האלקית שהיא בעצמה אי"צ [אין צריך / אינו צריך] תקון לפי שהיא בבחי' אין כו' ונלקח' מפנימי' [מפנימיות / מפנימית] הכלי' [הכלים] הגבה למעלי' [למעלה / למעלה] ממקור מחצב נפשות המלאכים.

Так само й Ізраїль має привести до самоусунення своє «щось» — фізичне тіло — за допомогою Б-жественної душі (нефеш елокіс), яка сама не потребує виправлення, оскільки перебуває в аспекті «ніщо» тощо, і походить із внутрішнього виміру посудин, який значно вищий за джерело, звідки були викресані душі ангелів.

Єврейський народ також має привести своє фізичне тіло до самоусунення за допомогою Б-жественної душі, яка сама не потребує виправлення; вона походить із внутрішнього виміру посудин — джерела, вищого за джерело душ ангелів.

10 ולכך יכולה להפוך ולכבש²⁶ גם גוף גשמי משא"כ המלאכ'י [המלאכים] אילו היה להם גוף גשמי לא היו יכולים להפכו כלל ולהיות בביטול היש אלא היו נופלים ממדרגתם לגמרי.

Тому вона може перетворити й підкорити навіть фізичне тіло; ангели ж, якби мали фізичне тіло, зовсім не змогли б перетворити його й привести до самоусунення (бітуль) «єш» (відчуття самостійного існування); натомість вони цілковито впали б зі свого рівня.

Оскільки Б-жественна душа (нефеш елокіс) має таке високе коріння, вона може перетворити й опанувати навіть грубе фізичне тіло. Ангел, поміщений у фізичне тіло, не зміг би очистити його; його самого просто стягнуло б униз із його рівня.

רק נשמות האדם דוקא מצד מעלת נשמתם עלו במחשבי' [במחשבה / במחשבת]²⁷ כו' יכולים להפוך גם גוף גשמי.

Лише людські душі — саме завдяки піднесеності їхніх душ, адже вони «постали в думці [Б-га]» тощо, — можуть перетворити навіть фізичне тіло.

Лише людські душі, які «постали в думці Б-га» ще до створення світу (Берешит Раба 1:4), мають силу перетворювати фізичну матерію.

11 וכמשל מדורת אש גדולה שמאירה למרחוק יותר מקטנה כו'. ונמצא מובן עכ"פ [על כל פנים] שגוף ונפש של המלאכים הן קרובים בערך זל"ז [זה לזה] ונתהוו כאחד ממש ממקורם היא בחי' מלי דאצי' שהיא אם כל חי²⁸ דבי"ע

Це подібне до прикладу великого багаття, яке світить далі, ніж мале, тощо. У будь-якому разі зрозуміло, що тіло й душа ангелів близькі одне до одного за рівнем і справді виникли як одне ціле зі свого джерела — рівня царювання (Малхут) світу еманції (Ацилут), «матері всього живого (хай — життя)» [у світах] творення (Брія), формування (Єцира) та дії (Асія).

Як велике багаття освітлює більший простір, так душа вищого рівня сягає нижче. Тіла й душі ангелів, належачи до близьких рівнів, виникли як одне ціле зі свого джерела — Малхут світу Ацилут, яка є «матір'ю всього живого» у трьох нижніх світах: Брія, Єцира та Асія.

שע"ז נאמר תוצא הארץ נפש חיה²⁹ פי' ארץ העליונה שהיא המלי' תוצא נפש כל חיה הם המלאכים שנק' חיות ויצאו ביחד גופם עם נשמתם

Про це сказано: «Нехай земля виведе живих істот (нефеш хая)»: тобто вища земля, якою є Малхут, має вивести душу кожної хая (живої істоти) — тут ідеться про ангелів, яких називають хаёс («живими істотами»), — і їхні тіла вийшли разом із душами,

На цьому рівні слова «Нехай земля виведе живих істот (нефеш хая)» тлумачаться так: «вища земля», Малхут, породжує ангелів, яких називають хаёс за аналогією з хаёс у видінні Єхезкеля, — тіло й душу разом.

כי הגוף שהוא בחי' צומח³⁰ הוא אצל וסמוך לבחי' החי' כנ"ל שהצומח הי' [היה] כלול בחי' בבחי' עבור כו':

бо тіло, яке належить до рослинного рівня, перебуває поруч із рівнем тваринного, як сказано вище: рослинне було включене в тваринне у стані виношування тощо.

Їхні тіла належать до рослинного рівня, суміжного з тваринним рівнем їхніх душ, адже спершу рослинне було включене в тваринне, наче у стані виношування.

Малхут і літери перебувають поза ланцюгом

12 וכמו"כ [וכמו כן] יובן גם למעלה יותר בחיון עלאין שהם האבות שהן הן המרכבה ³¹ והיינו בבחי' אצי' והיו כלולים מתחלה ג"כ בבטן אימא עלאה בחי' עכור ואח"כ יצאו לגילוי.

Так само це можна зрозуміти й на ще вищому рівні — щодо вищих хай'от («живих істот»), якими є праотці: «вони і є Колісниця». Йдеться про рівень світу еманції (Ацилут): спочатку вони також були включені в лоно вищої Імми, у стані зародкового розвитку, а згодом ви-йшли у виявлення.

Той самий порядок існує і на вищому рівні, в Ацилуті: вищі хай'от («живі істоти») Б-жественної Колісниці — це праотці, тобто Б-жественні емоційні атрибути, втілені Авраамом, Іцхаком і Яаковом. Спочатку ці атрибути зароджувалися у вищій Іммі, тобто на рівні розуміння (Біна), а потім виявилися.

ואז הם בבחי' יניקה כו' והיינו ענין צומח וחי הסמוכים זה לזה שנמשכים זמ"ז [זה מזה] בדרך השתלשלות עו"ע [עילה ועלול] כו'.

А тоді вони перебувають у стані вигодовування тощо. У цьому полягає співвідношення ро-слинного й тваринного: вони стоять поруч і походять одне від одного шляхом ланцюга при-чинно-наслідкового зв'язку тощо.

Після виходу назовні вони «живляться» інтелектом. Це відповідає близькому співвідношенню ро-слинного й тваринного: кожен рівень походить від попереднього, вищого, як наслідок від причини.

משא"כ בחי' הדומם שהיא בחי' המלי' היא מובדלת בערך מהם ואינה נמשכת בבחי' השתלשלות עו"ע [עילה ועלול] בדרך המשכת המדות מהשכל.

Натомість рівень неживого, тобто рівень царювання (Малхут), відділений від них за рівнем і не походить шляхом ланцюга причинно-наслідкового зв'язку, як емоційні атрибути похо-дять від інтелекту.

Малхут, «неживе», відрізняється від них: воно не є просто наслідком вищого рівня, як емоції є наслід-ком розуміння.

כי מן החכמה ולמטה הוא בחי' השתלשלות עוי"ע [עילה ועלול] חכ' [חכמה] ואח"כ בינה ואח"כ דעת עד שאח"כ נמשכים המדות כו'

Адже від мудрості (Хохми) й нижче простягається ланцюг причинно-наслідкового зв'язку: спочатку Хохма, потім розуміння (Біна), потім знання (Даат), і зрештою постають емоційні атрибути (мідот) тощо,

Від Хохми й нижче сфери духовного прояву утворюють причинно-наслідковий ланцюг: Хохма породжує Біна, потім Даат, а вони породжують емоційні атрибути.

עד בחי' המלי' ולא עד בכלל כי התהוות המלי' שהיא בחי' אותיות דבר ה' אינן מסוג וערך הבחינה שלמעלה ממנה עד שיתכן לומר שתהא נמשכת בדרך עוי"ע [עילה ועלול]

аж до рівня Малхут, але не включно. Адже літери слова Б-га, що становлять рівень Малхут, не належать до того самого виду й рівня, що й рівень над нею, тож не можна сказати, що вона постає як його наслідок у ланцюзі причинно-наслідкового зв'язку.

Однак ланцюг не доходить до самої Малхут. Малхут — це «літери» слова Б-га, Його мовлення; літери не належать до того самого виду, що й рівень над ними, тому вони не можуть походити від нього як наслідок від причини.

וכמשל האותיות הגשמיים שאינן מערך המדות והשכל כו' אלא שהתהוותן הוא מלמעלה יותר והיינו מעצמיות הנפש שקבועים בה כ"ב אותיות אלו.

Це подібно до тілесних літер, які не належать до того самого рівня, що й емоційні атрибути та інтелект тощо; навпаки, вони постають із вищого джерела — із самої сутності душі, у якій закладені ці двадцять дві літери.

Так само людські літери не є наслідком почуттів чи думок. Вони походять із чогось вищого — із самої сутності душі, у якій двадцять дві літери закладені від початку.

כי הגם דאח"ע מהגרון^{32,33} כו' היינו שהם באים ומתלבשים במוצאות אלו אבל שרשם בנפש כידוע ומבואר באגה"ק [באגרת הקודש] ע"פ ויעש דוד שם.³⁴

Бо хоча літери алеф, хет, гей та айн походять із горла тощо, це означає, що вони виявляються й втілюються в цих місцях артикуляції; але їхній корінь — у душі, як відомо й пояснюється в «Іґерет га-Кодеш» у тлумаченні вірша «I Давид зробив собі ім'я».

Горлові літери — алеф, хет, гей та айн — як і інші групи літер, лише вимовляються за допомогою органів мовлення; їхній корінь міститься в самій душі, як пояснюється в «Іґерет га-Кодеш», Посланні 5.

13 ולכן אותיות שוים יכולים להורות על ב' שכליים הפכים רק בשינוי הצרופים בהקדמת ואיחור אות זה

מזה

Отже, ті самі літери можуть виражати два протилежні поняття лише завдяки зміні їхнього сполучення — якщо одну літеру поставити перед іншою або після неї,

Доказ того, що літери не пов'язані зі значеннями: самі ті самі літери можуть виражати протилежні ідеї, якщо лише змінити їхній порядок.

אע"פ [אף על פי] שהן הן אותן האותיות ממש ויהיה שינוי גדול בהשכלה מהפוך להפוך כמו מאש למים שזהו חסד וזהו גבורה כו'.

хоча це буквально ті самі літери, а зміна у змісті буде великою — від однієї крайності до протилежної, як від вогню до води: це — милість (Хесед), а це — стриманість (Гвура) тощо.

Ті самі літери, розташовані в іншому порядку, можуть утворювати такі протилежні поняття, як вогонь і вода: одне виражає милість (Хесед), а друге — суворість (Гвура).

14 והטעם מפני שבאמת גוף ועצם האותיות אין להם שייכות למהות השכל כלל עד שיתכן לומר שאותיות

אלו שייכים לשכל זה דוקא ולשכל שכנגדו יצטרכו אותיות אחרים

Причина в тому, що тіло й сутність самих букв зовсім не пов'язані із сутністю розуму, тож можна сказати, ніби саме ці букви належать саме цьому поняттю, а для протилежного поняття знадобилися б інші букви,

Причина полягає в тому, що самі букви не мають внутрішнього зв'язку з якоюсь конкретною ідеєю, тож жодна ідея не «володіє» певними буквами.

כדרך שהוא במדות שיש שכל נוטה כלפי חסד ואינו נוטה כלפי גבורה ויש שכל נוטה כלפי גבורה כו'

לפי שהן נמשכים בבחי' השתלשלות עו"ע [עילה ועלול] כו'.

як це буває з емоційними атрибутами (мідот), де одне поняття схиляється до милості (Хесед), а не до стриманості (Гвура), а інше схиляється до Гвури тощо, бо вони виникають у порядку послідовного розгортання причини й наслідку тощо.

Емоції відрізняються: певний хід міркувань природно веде до милості або суворості, бо емоції виникають із понять у порядку причини й наслідку.

15 וכמו"כ [וכמו כן] למעלה התהוות האותיות אינו בהשתלשלות עו"ע [עילה ועלול]. וכמו שהמדות נמשכים מבינה כי אינם מערך זה כו'.

Так само й нагорі виникнення літер не відбувається шляхом ланцюга причини й наслідку, як емоційні атрибути (мідот) походять від розуміння (Біни), адже літери не належать до цього рівня тощо.

Так само й нагорі царювання (Малхут), тобто «букви», не виникає як ланка в причинно-наслідковому ланцюзі, на відміну від емоцій, що походять від Біни; воно належить до іншої категорії.

אבל מ"מ לזאת הנה יש בהם מעלה יתירה שהתהוותי הוא ממקרי יותר עליון שמשם דוקא הוא שיכול להיות השפלה זו להיות התהוות מדת המלי'.

Та все ж саме з цієї причини вони мають особливу перевагу: їхнє виникнення походить із вищого джерела, адже лише звідти може відбутися таке зниження — виникнення атрибута Малхут.

І все ж саме ця незалежність є перевагою: Малхут походить із вищого джерела, і лише джерело вищого рівня здатне до такого «зниження», як виникнення Малхут — атрибута, через який створюються світи.

РОЗДІЛ 6 • 116-18

«Хохмою Він заснував землю»

16 והוא מ"ש בחכמה יסד ארץ³⁵ כונן שמים בתבונה שבחי' ארץ נמשכת מהחכמה דוקא שהיא למעלה משכל המושג הנקי תבונה שבו כונן שמים שהם המדות.

І це те, про що сказано: «Мудрістю (Хохмою) Він заснував землю, розумінням (Твуною) утвердив небеса»: рівень «землі» походить саме від Хохми, яка вища за осяжний розум, що зветься Твуною; розумінням (Твуною) Він утвердив небеса, тобто емоційні атрибути.

Це значення слів з Мішлей 3:19: «земля» (царювання, Малхут) походить від Хохми, яка вища за осяжний розум (Твуна, розуміння — Біна), тоді як «небеса» (емоції) походять від Твуни.

אע"פ [אף על פי] דגם המדות נמשכים מחכ' [מחכמה] היינו ששם הוא מקורם אבל עיקר התהוותם להיות בהתחלקות כמו שהן עתה הוא מן התבונה.

Хоча емоційні атрибути теж походять від Хохми, це означає, що там міститься їхнє джерело; але їхнє основне становлення — набуття ними розрізнених форм, які вони мають тепер, — походить від Твуни.

Емоції також закорінені в Хохмі, але їхнє фактичне формування як окремих атрибутів походить від Твуни.

כי החכמה נקי יו"ד שהיא למעלה מהתחלקות עדיין כנקודה שהיא כלתי מתחלקת כידוע והשפעת המדות משם הוא ג"כ בבחי' כללות

Бо Хохма називається літерою йуд, яка ще перебуває над рівнем розрізнення, подібно до точки, що не піддається поділу, як відомо; і вплив емоційних атрибутів звідти також має загальний, всеохопний характер.

Хохма символізується літерою йуд — лише точкою, неподільною; усе, що вона передає емоціям, має стислий і загальний характер.

והוא כדמיון חלק הבן שמהאב נמשך טפה א' לבד רק שהיא כוללת כל גופו אבל עיקר בנינו בגידול אבריו להיות בציור פרצוף אדם בהתחלקות האברים הוא מהאם ע"י עבור כבטן האם.

Це подібне до частки сина: від батька походить лише одна крапля, однак вона містить у собі все його тіло; але основне його формування — зростання його кінцівок, завдяки якому він набуває вигляду людини з розрізненими кінцівками, — відбувається завдяки матері, під час виношування в материнському лоні.

Так само й дитина: одна крапля від батька містить у собі всю майбутню дитину в потенції, але розвиток у сформоване тіло з окремими кінцівками відбувається завдяки матері, під час виношування. Подібним чином Біна розвиває емоції, надаючи їм форми окремих атрибутів.

17 וכך הוא ית' כונן שמים שיהיו המדות מתכוננים היטב כפי שצ"ל בבחי' פרצוף הוא כתבונה דוקא

І так Він, благословенний Він, «утвердив небеса» — щоб емоційні атрибути (мідот) були належно впорядковані, як їм належить, у формі цілісної конфігурації (парцуф), — саме в Тевуні (розумінні).

Отже, «утвердження небес» — надання емоціям цілісної, впорядкованої структури (парцуф) — є справою Тевуни.

והיינו ענין עבור המדות בבינה ואח"כ יש ימי יניקה ומוחין כו' והוא ענין צומח וחי שהם סמוכים זל"ז [זה לזה] כנ"ל.

Йдеться про виношування мідот у розумінні (Біні), а згодом настають дні вигодовування та [дні] інтелектуальних сил (мохін) тощо; це стосується рослинного й тваринного, які, як сказано вище, безпосередньо межують одне з одним.

Цей процес — виношування в Біні, а потім вигодовування й дозрівання мохін: зв'язок рослинного й тваринного, які стоять поруч.

משא"כ המלי' הנה בחכמה דוקא יסודה ממש וכמ"ש בזהר אבא יסד ברתא³⁶

Однак царювання (Малхут) має свою основу саме в мудрості (Хохма), як сказано в Зоарі: «Абба заснував доньку».

Малхут, однак, безпосередньо закладається Хохмою, як сказано в Зоарі: «Абба (Хохма) заснував доньку (Малхут)».

דהיינו שכמו שהחכמה נמשכת מאין ליש שלא בדרך השתלשלות. כך גם המלי' שהיא בחינת אותיות יש בזה בחי' זו כמה שנמשכת ג"כ מבחי' אין שהרי עפ"י [על פי] השתלשלות לא היה ראוי להיות התהוות האותיות מהשכל או מהמדות כו'

Тобто так само, як Хохма притягується з «ніщо» до «чогось» не шляхом ланцюга послідовного розгортання світів згори вниз (ішталшелут), так і Малхут, що є рівнем літер, має цю властивість: вона також походить із рівня «ніщо». Адже за логікою послідовного розгортання світів літери не могли б виникнути з інтелекту чи мідот тощо.

Сама Хохма виникає «з нічого» не як наслідок чогось попереднього; так само й Малхут — літери — походить «з нічого», а не є результатом дії інтелекту чи емоцій. Самого причинного ланцюга було б недостатньо, щоб літери виникли з них.

(ומש"ל [ומה שכתוב לעיל] דגם חכמה נקרא חי' כמ"ש והחכמה תחיה³⁷ היינו כי בחכמה יש ב' מדרגות בחי' אבא עלאה והוא יו"ד של שם הוי"ה ח"ע [חכמה עילאה] אבל בחינה ב' הוא נקי ישראל סבא ומרומז באות ה' כמ"ש במשנת חסידים מסכת או"א [אבא ואימא]).

(Щодо сказаного вище, що й Хохма називається «живою», як написано: «I мудрість дає життя», то це тому, що в Хохмі є два рівні: рівень вищого Абби — це Юд Імені Б-га (Гавая), вища Хохма; а другий рівень називається Ісраель Саба і позначається літерою Гей, як написано в «Мішнат Хасидім», трактаті «Абба та Імма».

Примітка в дужках: Хохма раніше теж називалася «живою» («мудрість дає життя»). Це тому, що в Хохмі є два рівні: вищий Абба, Юд Гавая, і другий рівень — Ісраель Саба, на який указує Гей, як пояснює кабалістична праця «Мішнат Хасидім».

והנה בחי' הי הוא בחי' מקור לבחי' הי כמשי"ל [כמה שכתוב לעיל] שארבעה אותיות שם הוי"ה הן מקור בחי' דצח"מ [דומם צומח הי מדבר] לכך בחי' זו הבי' דחכמה נקרא גי"כ הי וזהו והחכמה תחיה אבל בחי' ראשונה נקרא מדבר]

Тепер рівень Гей є джерелом рівня тваринного, як пояснено вище: чотири літери Імені Гавая є джерелом рівнів неживого, рослинного, тваринного й мовного. Тому цей другий рівень Хохми також називається «живим», і саме це означають слова: «І мудрість дає життя»; але перший рівень називається «мовним».)

Оскільки Гей є джерелом рівня «тваринного», другий рівень Хохми називається «живим», а перший рівень, Юд, — «мовним».

ולכן אדה"ר [אדם הראשון] היה גופו דומם ממש. כי יש ב' מיני אדם.

Тому тіло Адама, першої людини, було справді неживим. Адже є два види «Адама».

Отже, тіло Адама було справді неживим. Маамар розрізняє два види «Адама».

א' הוא בחי' שם מ"ה [שם מ"ה] שנק' אדם כמ"ש כתפארת אדם לשבת בית³⁸ שבחי' ת"ת [תפארת] שהוא כללות ז"א הנק' שם מ"ה [שם מ"ה] נקרא אדם.

Перший — це рівень Імені Ма, що називається «Адам», як сказано: «Як краса людини (адам), щоб оселитися в домі»: рівень краси (Тіферет), що є загальним і сукупним змістом (клалут) мідот — емоційних атрибутів (Зеїр Анпін), який називається Іменем Ма, називається «Адам».

Перший — це Ім'я Ма, написання Гавая, числове значення якого, 45, дорівнює числовому значенню слова «адам» («людина»). Цей «Адам» — Тіферет, що представляє весь Зеїр Анпін, як у словах «як краса (тіферет) людини (адам)» (Ісая 44:13). Другий, вищий «Адам» пояснюється в наступному абзаці.

18 ואמנם בחי' אדה"ר [אדם הראשון] היינו בחי' ח"ע [חכמה עילאה]³⁹ שהיא ראשית האצ"י ממש והוא בחי' שם ע"ב [שם ע"ב]. ולכן הוא דוקא שהיה גופו דומם.

Однак рівень Адама, першої людини, — це рівень вищої Хохми, самого початку Ацилуту, тобто рівень Імені Ав. Тому саме його тіло було неживим.

Другий, вищий «Адам» — Адам, перша людина — відповідає вищій Хохмі, самому початку Ацилуту та Імені Ав (Гавая, виписаному літерами йод; числове значення — 72). Саме тому його тіло було неживим.

כִּי בַחֲכָמָה דּוֹקָא יֶסֶד אֶרֶץ⁴⁰ שְׁמַחֲכָמָה הוּא שִׁיכוֹל לִהְיוֹת הַתְּהוּוֹת הַדּוֹמָם וְאִדְרָבָה בְּדוֹמָם דּוֹקָא מִתְּלַבֶּשֶׁת הַחֲכָמָה מִשְׁא"כ בְּצוּמָח שֶׁהָרִי כּוֹנֵן שָׁמַיִם הוּא בְּתַבּוּנָה בְּלִבָּד.

Адже саме «Хохмою Він заклав землю»: саме з Хохми може постати неживе; навпаки, саме в неживе вбирається Хохма, на відміну від рослинного рівня, бо «небеса Він утвердив» лише «Тевуною (розумінням)».

Оскільки саме «Хохмою Він заклав землю», Хохма породжує неживе й навіть вбирається саме в нього, тоді як рослинне — «небеса» — походить лише від Тевуни.

מִשְׁא"כ נֶפֶשׁ הַחַי לֹא יִכְלֶה לִהְיוֹת בְּגוֹף שֶׁמִּבְחֵי דּוֹמָם

Натомість тваринна душа не могла вбратися в тіло неживого рівня.

Тваринна душа, що походить від Біни, не могла увійти в неживе тіло.

שֶׁהָרִי מִהִבִּינָה לֹא יִכּוֹל לִהְיוֹת רַק בְּחֵי הַשְּׁתַּלְשּׁלוֹת בְּלִבָּד עוֹי"ע [עֵילָה וְעֵלּוּל] וְהוּא בְּחֵי צוּמָח וְלֹא הַתְּהוּוֹת בְּחֵי הַמְּלִי הַנִּקְרָא דּוֹמָם שׁוֹהַ אֵינוֹ אֶלֶּא מִחֵי"ע [מַחֲכָמָה עֵילָאָה] דּוֹקָא כּוֹי.

Бо від Біни може бути лише ланцюг послідовного розгортання причин і наслідків, що відповідає рослинному рівню, а не виникнення рівня Малхут, який називається «неживим» і походить тільки від вищої Хохми тощо.

Біна може породжувати лише поступовий ланцюг причини й наслідку, що дає рослинний рівень, але не Малхут — «неживе». Малхут походить лише від вищої Хохми.

וַיִּשׁ [וַיְהִי שְׁכֵתוֹב] בְּבִרְיַת הָאָדָם דּוֹקָא וַיִּצַּר ה' אֱלֹקִים בְּבִי שְׁמוֹת. שְׁבָהָן וְעַל יָדָן הוּא הַתְּחַבְּרוֹת הַחֲכִי [הַחֲכָמָה] עִם הַמְּלִי כּוֹי:⁴¹

І тому саме про створення людини сказано: «І сформував Гавая Елокім» — двома Іменами, бо в них і через них відбувається поєднання Хохми з Малхут тощо.

Отже, два Імені у вислові «Гавая Елокім сформував людину» виражають поєднання Хохми з Малхут — найвищої душі з найнижчим тілом.

Вгорі й унизу — однаковий принцип

19 וּנְמָצָא מוֹבֵן מִכִּיָּז [מכל זה] עֵכֶ"פּ [על כל פנים] בְּטוֹב טַעַם וְדַעַת מָה שֶׁנֶּפֶשׁ הַחַיָּה יֵשׁ לָהּ גּוֹף שֶׁמִּבְחִינַת צוּמָח דּוֹקָא וְנֶפֶשׁ הַמְּדַבֶּרֶת הַיּוֹתֵר עֲלִיוֹנָה יֵשׁ לָהּ גּוֹף מִבְחִינַת דּוֹמָם.

Отже, з усього сказаного стає зрозумілим — принаймні з вагомими підставами й розумінням, — чому тваринна душа має тіло саме рослинного рівня, тоді як вища душа, що говорить, має тіло неживого рівня.

Підсумок: тваринна душа має тіло рослинного рівня, а вища, людська душа — тіло неживого рівня.

כי אדרבה היא הנותנת כי נשמה גבוהה היא שיכולה להתלבש בגוף נמוך דוקא כו'.

Адже, навпаки, саме це й пояснює: висока душа може вбиратися саме в низьке тіло тощо.

Це стається не всупереч високому рівню душі, а саме завдяки йому: лише висока душа може увійти в низьке тіло.

וְזֶהוּ בֵּין לַמַּעֲלָה וּבֵין לַמַּטָּה כְּלוֹמֵר בֵּין בְּעוֹלָמוֹת עֲלִיוֹנִים שֵׁשׁ דְּצַח"מ [דומם צומח חי מדבר] וְהֵם בְּחַי' מְלָאכִים הִנְקִי בִשְׁם חַיּוֹת וְעוֹפּוֹת כִּנ"ל כִּמ"ש פָּנִי אֲרִיָּה ⁴² וּפָנִי שׁוֹר וּפָנִי נֶשֶׁר כּו'.

І це стосується як вищого, так і нижчого рівнів, тобто і вищих світів, де є неживий, рослинний, тваринний і мовний рівні — це аспекти ангелів, яких, як згадувалося вище, називають хаес («живі істоти») і птахами, як написано: «обличчя лева, обличчя вола й обличчя орла...» тощо, —

Той самий принцип діє і «нагорі»: у вищих світах також є чотири рівні. Ангели, яких називають хаес («живі істоти») і птахами за обличчями лева, вола й орла у видінні Єхезкеля, відповідають тваринному рівню.

וְיֵשׁ שָׁם בְּחִינַת מְדַבֵּר. וְנִשְׁמַת אֲדָה"ר [אדם הראשון] כּוֹלֵל כָּל נִשְׁמֹת [נשמות ישראל] ^{43, 44, 45} כּו'. וְכוֹלֵם נוֹלָדִים מֵהָאָרֶץ שֶׁהִיא מְלִי דְּאֲצִילוֹת.

і там є рівень мовного. Душа Адама га-Рішона охоплює всі душі Ізраїлю тощо. І всі вони народжуються від «землі», тобто від царювання (Малхут) світу еманациї (Ацилут).

Там є також рівень «мовного»: душа Адама, яка містила всі душі Ізраїлю. Усі вони народжуються від вищої «землі» — Малхут світу Ацилут.

20 והנה במאמר תוצא הארץ נפש חיה⁴⁶ ועוף יעופף⁴⁷ שהוא ענין התהוות נפש החיה אזי הגוף שלה יצא כאחד עם הנפש דהיינו שהיה הגוף בחינת צומח ויצא ביחד עם הנפש.

І ось, у вислові «Нехай земля виведе живих істот... і нехай птахи літають...», який стосується виникнення тваринної душі, її тіло з'явилося разом із душею; тобто тіло було на рослинному рівні й з'явилося разом із душею.

Вище: коли царювання (Малхут) світу еманції (Ацилут) породило ангелів («живих істот» і «птахів»), їхні тіла з'явилися разом із душами; їхні тіла належать до рослинного рівня.

והיינו מפני שגם הנפש נלקחה מחיצוניות הכלים דמלי לכן גופו גי"כ רוחני והוא בחי צומח כו'.

Це тому, що й душа була взята із зовнішнього виміру (хіцоніют) посудин Малхут; тому й її тіло духовне та належить до рослинного рівня тощо.

Це тому, що душі ангелів походять із зовнішнього виміру посудин Малхут, і відповідно їхні тіла також духовні.

אבל נפש המדכרת של האדם לא נתהוית ביחד עם הגוף רק שאח"כ מתלבשת בגוף דומם דוקא היותר נמוך.

Але мовна душа людини не виникла разом із тілом; згодом вона зодягнулася саме в неживе тіло — найнижче.

На відміну від цього, людська душа не виникла разом зі своїм тілом; згодом вона увійшла в найнижче тіло — неживе.

כי להיותה בעצמה עליונה ביותר ע"כ יכלה לסבול גם גוף גשמי כו'

Бо, будучи сама надзвичайно високою, вона могла тому витримати навіть фізичне тіло тощо.

Оскільки людська душа сама по собі така висока, вона може витримати навіть фізичне тіло.

(וכמ"ש ג"כ במ"א שזהו ענין ההפרש בין זיווג נשיקין⁴⁸ שממנו התהוות המלאכים שהוא רוחני ביותר. ומ"מ הוא רק השפעה חיצונית ולכן לא יכולים להתלבש בגוף גשמי. אבל זיווג גופני שממנו נשמות עם היותו השפעה גשמית אבל שרשו בפנימי' [בפנימיות / בפנימית] דייקא וע"כ מתלבשים בגופות כו')

(Як також сказано в іншому місці, у цьому полягає відмінність між «єднанням поцілунків», від якого виникли ангели, — воно надзвичайно духовне, але все ж є лише зовнішнім впливом, тому ангели не можуть зодягнутися у фізичне тіло, — та тілесним єднанням, від якого душі [походять]: хоча це й тілесний вплив, його корінь — саме у внутрішньому вимірі (пнімі-ют), і тому душі зодягаються в тіла тощо.)

У дужках це пояснюється термінами Кабали: ангели народжуються від «єднання поцілунків» — суто духовного єднання між сфірот, яке передає лише зовнішній вплив, тому ангели не можуть зодягнутися у фізичні тіла. Душі народжуються від «тілесного єднання», яке, хоч і є більш «тілесним», має корінь у внутрішньому вимірі; тому душі входять у фізичні тіла.

ובין למטה דהיינו בהתהוות דצח"מ [דומם צומח חי מדבר] גשמיים מהארץ הלזו שנפש החיה יצאה מהארץ ממש

I [так само] внизу, тобто у виникненні фізичних рівнів неживого, рослинного, тваринного й мовного з цієї землі: тваринна душа вийшла із самої землі.

Так само і внизу, у фізичному світі: тваринна душа вийшла із самої землі.

דהיינו שחומר וצורה של החי שהוא ענין נפשו החיונית וגופו יצאו שניהם מן הארץ כמו שיצא הצומח בחומר וצורה שלו ויצאו שניהם כא' [כאחד] להיות סמוכים וקרובים בערך כנ"ל.

Тобто матерія і форма тварини — її життєва душа і тіло — обидві вийшли із землі, як і рослина постала у своїх матерії та формі; і обидві виникли разом, адже за рівнем вони суміжні й близькі, як сказано вище.

Матерія і форма тварини — її життєва душа й тіло — вийшли із землі разом, так само як рослина постає зі своїми матерією та формою, бо за рівнем вони суміжні.

אבל כמדבר אינו כן כנ"ל שהגוף נתהווה מן הארץ בכח"י דומם ואח"כ נתלכשה בו נפש מלמעלה והיא הנפש המדברת שלא יכלה לשכון בכח"י צומח רק בדומם גשמי כו'.

Але щодо людини це не так, як сказано вище: тіло виникло із землі на рівні неживого, а згодом у нього зодягнулася душа згори — мовна душа, яка не могла перебувати на рослинному рівні, а лише у фізичному неживому тощо.

Не так у людини: її тіло виникло із землі як нежива матерія, а згодом у нього увійшла душа згори; мовна душа не може перебувати в рослинному, а лише в неживій матерії.

והיינו כי גם למעלה מעלה בבחי' אצ"י הוא כמו"כ [כמו כן] שהחי מתלבש בצומח והם סמוכים כאחד והוא מ"ש כונן שמים כתבונה⁴⁹ וארץ יסודתה בהררי קדש⁵⁰ ח"ע [חכמה עילאה] כו':

І це тому, що навіть високо-високо, на рівні Ацилут, так само тваринне вбирається в рослини, і вони перебувають поруч як одне ціле. І це те, про що сказано: «Він утвердив небеса Твуною (розвиненим розумінням)», а земля — «її основа на святих горах» [тобто] у вищій Хохмі тощо.

Корінь усього цього — в Ацилуті: тваринне (Біна) вбирається в рослинне (емоційні атрибути) і перебуває поруч із ним, як сказано: «Він утвердив небеса Твуною»; тоді як «земля» має основу «на святих горах» (Псалми 87:1), які Альтер Ребе ототожнює з вищою Хохмою.

В АВОДІ

Мета всіх світів — самоусунення «єш», і Ізраїль має самоусунути своє фізичне тіло за допомогою Б-жественної душі. Ангели не могли цього зробити: якби вони мали фізичне тіло, то цілковито втратили б свій рівень. Б-жественна душа, що походить із внутрішнього виміру й сама не потребує вправлення, стоїть так високо, що може вдягнутися в найнижче тіло, підкорити його й перетворити.

ПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ

1. У якому сенсі літери «неживі», емоційні атрибути «рослини», а інтелект «живий»? І чому атрибути суміжні з інтелектом, а літери — ні?
2. Як зародження й живлення описують зв'язок між емоційними атрибутами та інтелектом?
3. Чому ангели не могли перетворити фізичне тіло, тоді як Б-жественна душа може? Що додає порівняння з великим багаттям?
4. Чому ті самі літери можуть виражати протилежні поняття і що це відкриває про джерело літер?
5. Чим відрізняються два види «Адама» і чому саме тіло Адама, першої людини, спочатку було неживим прахом?

Примітки

АБЗАЦ 1

1 ולהבין בתוסי ביאור

Инший запис цього розділу, очевидно, саме той, який зробив Мітелер Ребе.

ПРИМІТКА КЕНОТ

הנחה אחרת [כנראה הנחת כ"ק אדה"א] במאמרי אדה"י פרשיות ע' כב. בארוכה בתו"ח בראשית כג, ב. הגהות באוה"ת בראשית כרך ו תתרנב, ב (מלקו"ת לג"פ פרשיות). נמצא בגוכתי"ק הצ"צ בכרך מאמרים משנת תקע"א-ב.

2 וייצר ה' אלקים את האדם עפר מן האדמה

«Im'я Б-га (Гавая) та Im'я Б-га (Елокім) сформували людину з порохи земного й вдихнули в її ніздрі подих життя». Тора розповідає про створення людини у два етапи: спершу — тіло з порохи, потім — душа.

בראשית ב':27 Genesis

וַיִּצְרֶה ה' אֱלֹקִים אֶת־הָאָדָם עֹפָר מִדֶּהָאָדָמָה וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נֶשְׁמַת חַיִּים וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה:

Then the L-RD G-d formed man of the dust of the ground, and breathed into his nostrils the breath of life; and man became a living soul.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АБЗАЦ 2

3 האותיות הן בחי' דומם

I там літери думки й мовлення належать до «неживого», адже слово не зростає, тоді як емоційні атрибути — до «рослинного»: вони зростають від малого до великого, а інтелект є «живим» («мудрість дає життя»). У вищих світах літери називаються «каменями» в Сефер Єцира, а Зеїр Анпін, «рослинний», має стани малості й величч.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה גם בלקו"ת חקת נח, א. תו"ח בראשית יט, ד ואילך. ד"ה חביבין ישראל תרצ"ו. איזהו חכם תשי"ב פ"ה. לקוטי שיחות ח"ו ע' 113 הערה 54.

АБЗАЦ 3

4 כי היא היתה אם כל חי

Адам називає свою дружину Хавою: «бо вона була матір'ю всього живого (хай)»; саме ім'я перегукується зі словом «хай». Альтер Ребе застосовує це до розуміння (Біни), Вищої Матері, розглядаючи її як рівень «життя».

בראשית ג':20 Genesis

וַיִּקְרָא הָאָדָם שֵׁם אִשְׁתּוֹ חַוָּה כִּי הוּא הָיְתָה אִם כָּל־חַי:

And the man called his wife's name Eve; because she was the mother of all living.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

5 והחכמה תחיה

Когелет каже, що мудрість (Хохма) «дає життя тим, хто нею володіє». Маамар посилається на цей вислів, щоб показати, що Хохма також називається «живою».

קהלת ז':12 Ecclesiastes

כִּי בָצַל הַחֲכָמָה בָּצַל הַכֶּסֶף וַיִּתְּרוֹן דַּעַת הַחֲכָמָה תַּחְיָה בְּעָלֶיהָ:

For wisdom is a defence, even as money is a defence; but the excellency of knowledge is, that wisdom preserveth the life of him that hath it.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

קהלת ז, יב.

АБЗАЦ 4

6 שו"ה ומתדבקים — עצמותן

Варіант читання: «ацміютан» («їхня сутнісність») замість «ацмутан» («їхня сутність»); значення однакове.

ПРИМІТКА КЕНОТ

בגוכתי"ק הצ"צ: עצמיותן.

7 כולד . . דירך אמו

Талмудичний принцип, згідно з яким плід є «стегном своєї матері», тобто частиною її тіла. Це ілюструє, що емоції, будучи прихованими в інтелекті, є з ним одним цілим.

גיטין כ"ג ב' Gittin

ПРИМІТКА КЕНОТ

גיטין כג, ב. וש"נ.

АБЗАЦ 5

8 תוצא הארץ נפש חיה

Тіла й душі тварин вийшли разом із землі за цим велінням.

בראשית א':24 Genesis

וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ בְּהֵמָה וְרֶמֶשׂ וְחַיְתוֹ־אָרֶץ לְמִינָהּ וַיְהִי־כֵן:

And G-d said: 'Let the earth bring forth the living creature after its kind, cattle, and creeping thing, and beast of the earth after its kind.' And it was so.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

9 לפי שכלו יהולל איש

Приповідка царя Шломо: «Людину хвалять відповідно до її розуму»: людину хвалять за її здоровий глузд. Маамар наводить її на підтвердження принципу, що по-

чуття належить пробуджувати розумом, а тому емоції перебувають поруч із ним.

משלי י"ב:ח"ב Proverbs 12:8

לפי־שכלו יהל־איש ונעוה־לב יהיה לבו:

A man shall be commended according to his intelligence;
But he that is of a distorted understanding shall be despised.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

משלי יב, ח.

10

בדיה בכיה בכסלו

У ханукальному маамарі світильники Менори символізують піднесення емоційних атрибутів, а кадіння, яке здійснювали після того, як приготували світильники, підносить літери думки, мовлення й дії — «неживі» вбрання емоцій. Світло мудрості (Хохма) сягає лише емоцій, які є духовними; матеріальні літери підносяться за допомогою кадіння, адже пахощі прянощів не мають смаку і самі є «неживими».

ПРИМІТКА КЕНОТ

לקמן כט, א.

11

שויה החי — עמו

Варіант прочитання: «עמו כו» («з ним тощо»), із додаванням слова «тощо».

ПРИМІТКА КЕНОТ

בגוכתי"ק הצ"צ: עמו כו.

12

עם היותה בחי מדבר שהוא למעלה בערך גם מן החי

Цемах Цедек зазначає, що цей маамар пояснює: душа людини походить із наднебесної Хохми, тож «Адам» означає Хохму; а там, де в інших місцях «Адам» пояснюється як воля (рацон), це пов'язано з тим, що Абба отримує від мазалю (духовного джерела) і формує літери рацон.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה אוה"ת דרושים לר"ה ע' אשלו שכאן נתבאר שנשמת האדם הוא מבחי"ח"ע, א"כ בחי"אדם הוא חכמה, ומה שנתבאר שאדם הוא רצון "היינו כי אבא מקבל ממזל ונוצר אותיות רצון" ע"ש.

אבזאצ 6

13

ההפרש שבין מלאכים ונשמות

Там Альтер Ребе пояснює, що тіла ангелів — це «щось», створене із зовнішнього виміру посудин, тоді як душі ангелів походять від «єднання поцілунків», а людські душі — від єднання емоційних атрибутів (Зеїр Анпін) і жіночого аспекту / Малхут (Нуква).

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה אנה"ק סי' כ (קל, א). ביאוה"ז לכ"ק אדהאמ"צ ב, א. צח, ג. לקו"ת שה"ש לט, ד. אוה"ת בראשית א קלו, ב. ענינים ע' קנ. ושם מבאר כי המלאכים נלקחים מחיצוניות הכלים ולכן אין להם תורה, אבל נש"י נלקחים מפנימיות הכלים ולכן יש להם תורה ע"ש.

14

המלאכים נקי בשם חיות ובהמות

Там ангелів називають звірами й тваринами, бо вони не мають вільного вибору, а їхні любов і трепет природні для них; тому праведники вищі за них.

תניא, חלק ראשון; ליקוטי אמרים 39:1-2 Tanya, Likkutei Amarim

ל"ט:א-ב

ומפני זה גם כן, נקראים המלאכים בשם חיות ובהמות, כדכתיב: "ופני אריה אל הימין וגוי ופני שור מהשמאל וגוי", לפי שאינם בעלי בחירה, ויראתם ואהבתם היא טבעית להם, כמו שכתוב ב"רעיא מהימנא" פ'רשת פ'נחס. ולכן מעלת הצדיקים גדולה מהם, כי, מדור נשמות הצדיקים - הוא בעולם הבריאה, ומדור המלאכים - בעולם הציורה. הגהה והיינו בסתם מלאכים, אבל יש מלאכים עליונים בעולם הבריאה שעבודתם ברחליו ורחימו שקליים, כמו ...

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה תניא רפ"ט. וראה גם אוה"ת תבא ע' תתש.

15

פני ארי אל הימין

У видінні Єхезкієля чотири хайот («живі істоти») Колісничі мають обличчя лева праворуч і вола ліворуч; тому ангелів називають іменами тварин.

יחזקאל א':10 Ezekiel 1:10

ודמות פניהם פני אדם ופני אריה אל־הימין לארבעתם ופני־שור מהשמאל לארבעתם ופני־נשר לארבעתם:

As for the likeness of their faces, they had the face of a man; and they four had the face of a lion on the right side; and they four had the face of an ox on the left side; they four had also the face of an eagle.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

יחזקאל א, י.

16

מגוף ונפש ונקי חומר וצורה

У розділі 40 Танія наводиться вислів рабі Хаїма Віталі про те, що всі ангели складаються з матерії та форми.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה תניא פרק מ.

17

שגופם רוחני יותר

Там Альтер Ребе каже, що ангели були створені одразу з душею й тілом; їхнє тіло є вбранням їхньої духовної сили, тоді як душа людини походить від вищих істот, а тіло — від нижчих.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה במאמרי אדה"ז ענינים ע' קצו "ומה גם שבריתם בא כאחד נשמתם וגופם בכת א' שגופם לבוש הכה הרוחני שבהם, משא"כ האדם נשמתו מן העליונים וגופו מן התחתונים"

אבזאצ 7

18

וכמ"ש הרמב"ן

Джерело вислову Рамбана про те, що тіла ангелів утворені з духовних елементів вогню й повітря.

ПРИМІТКА КЕНОТ

בסוף שער הגמול. מובא גם בהפירוש על הרמב"ם פ"ח מהלי תשובה. ראה אה"ת בראשית כרך ג תקנו, ב. דרך מצותיך סא, ב. סה"מ תרמ"ג ע"ע א.

19 עושה מלאכיו רוחות משרתיו אש לוהט

Ясно, що псалмоспівець прославляє Б-га, «Який робить вітри Своїми посланцями, а полум'яний вогонь — Своїми служителями». Спираючись на Рамбана, маамар читає це так: «Він робить Своїх ангелів із вітру (повітря), а Своїх служителів — із полум'яного вогню»: тіла ангелів утворені з духовного повітря й вогню.

Psalms 104:4: תהילים ק"ד:4

עשה מלאכיו רוחות משרתיו אש לוהט:

Who makest winds Thy messengers, the flaming fire Thy ministers.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

20 שמרוחניות שני היסודות אלו אש ורוח

Там сказано, що тіла ангелів утворені «з простого елемента повітря й простого елемента вогню».

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה בלקו"ש ברכה צח, א "מיסוד הרוח הפשוט ומיסוד האש הפשוט". וראה גם בהמשך חייב אדם לברך פרק יא נדפס בסה"מ תרל"ה ע"ק יג.

21 מחנה מיכאל . . מחנה גבריאל

Там Зоар, говорячи про табори навколо Скинії, розміщує Михаеля праворуч, а Гавриеля ліворуч, Уриеля — попереду, а Рафаеля — позаду, подібно до чотирьох облич Колісниці Єзекиїля. У примітці «Кегот» це наведено щодо таборів Михаеля й Гавриеля.

Zohar III, 118b: תח"ג ק"ח, כב

Tikkunei Zohar, Tikkun 70 • 123a:1 תקוני תיקון ע'123א

... א"ל אֶחָד עַל אֶלְהוּת דְּעֵלָת עַל כָּל הָעֲלֹת, וְעֵלְיָה אֶמֶר אִיּוֹב (איוב ה ח) אֲנִי אֶדְרוֹשׁ אֶל א"ל, אֶל אֱלֹהֵי הָאֱלֹקִים, וְכַד רָכִיב עַל א"ל אֲשֶׁתְּמוֹדֵעִין לָקָה כָּל אֱלֹקִים, וּמִדְּעֻזְיוֹ מִנִּיָּה, וְכָל מְלָאכָיָה דְּאֶתְקָרְיָאוּ בְּהַאי א"ל כְּגוֹן מִיכָאֵל גְּבֻרִיא"ל, כְּלָהוּ מִדְּעֻזְיוֹ מִהַאי א"ל דְּאִיהוּ אֱלֹהֵי הָאֱלֹקִים, וּמֵאֵן דְּקָרָא לוֹן בְּקָה, מִיָּד עֻנִין לָקָה בְּכָל שְׁעֵתָא, וְהָכִי כָּל מְלָאכָיָה דְּאֶתְקָרְיָאוּ קְלִין בְּשֵׁמָא דִּיהוּיָהּ, כָּל מֵאֵן דְּקָרָא לוֹן בִּיהוּיָהּ בְּעֵלָת עַל כָּל הָעֲלֹת מִיָּד עֻנִין לָקָה בְּקָלְיָה, דְּעֵלָת עַל כָּל ...

Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה תח"ג ק"ח, ב. ת"ז ת"ע.

22 כי הנה תכלית הירידה

Там цитується уривок, що починається тут.

ПРИМІТКА КЕНОТ

קטע מכאן מובא בסה"מ תרל"ג כרך א ע' עדר.

23 ולכבודי בראתיו

Б-г говорит через Исаю про Свйй народ: «каждого, хто названий Моїм Ім'ям, кого Я створив для Моєї слави». Маамар розуміє «славу» Б-га як самоусунення створеного буття перед Ним.

Isaiah 43:7: ישעיהו מ"ג:7

כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו אֶרְצֵיתִיו:

...ולהבין בתוסי ביאור ענין ויצר ה' אלקים את

Every one that is called by My name, and whom I have created for My glory, I have formed him, yea, I have made him.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ישע"י מג, ז.

24 בדי"ה פדה בשלום עזר"ת ע' צט כתב וז"ל

Там сказано: схоже, коли Рамбам говорить, що ангели є формою без матерії, він має на увазі не матерію світу Асія, а духовну матерію.

ПРИМІТКА КЕНОТ

וני דכוונת הרמב"ם מ"ש שהן צורה בלא גולם היינו לא גולם דעשיי אלא גולם רוחני, עכ"ל ע"ש. מובא גם בלקו"ת ברכה צח, א ובעוד כמה מקומות. וראה בלקו"ש ח"ט ע' 405. ובהנסמן במאמרי אדה"א בראשית ע' קיב. סה"מ תר"ם ח"א ע' רצב הע' 18.

25 והכלים הם בחי' יש חו"ב חו"ג

Там пояснюється сказане тут, що посудини — це рі-вень «чогось»: Хохма й Біна, Хесед і Гвурא.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה בסה"מ תרל"ג כרך א ע' עדר ביאור בענין מה שמבואר כאן דהכלים דבי"ע הם בחי' יש חו"ב חו"ג. ע"ש.

10 אבצאצ

26 שו"ה ולכבש

Варіант написання: «ולכבוש» замість «ולכבש» («i підкорити»); значення не змінюється.

ПРИМІТКА КЕНОТ

בהגהת הרה"ח ר' אשר: ולכבוש.

27 עלו במחשב

Мідраш перелічує речі, що передували створенню світу; серед них — те, що Ізраїль «виник у думці [Б-га]». Альтер Ребе використовує це як вказівку на високе коріння душ.

Bereshit Rabbah 1:4: בראשית רבה א:4

11 אבצאצ

28 אם כל חי

Вислів, сказаний про Хаву, стосується Малхут світу еманції як джерела всього життя в нижніх світах.

Genesis 3:20: בראשית ג':20

וַיִּקְרָא הָאָדָם שֵׁם אִשְׁתּוֹ תָּוָה כִּי הוּא הָיְתָה אִם כָּל־חַי:

And the man called his wife's name Eve; because she was the mother of all living.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

29 תוצא הארץ נפש חי

У буквальному значенні Б-г наказує землі шостого дня вивести наземних тварин. Прочитаймо це на вищому рівні: «вища земля» — царювання (Малхут) світу ема-

נאצי (Ацилут) — породжує ангелів, хаёт (живих істот), згаданих у вислові вірша «нефеш хая» (жива душа).

בראשית א:כ"ד Genesis 1:24

וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ בְּהֵמָה וְרֶמֶשׂ וְחַיִּת־אָרֶץ לְמִינָהּ וְיִהְיֶה כֵן:

And G-d said: 'Let the earth bring forth the living creature after its kind, cattle, and creeping thing, and beast of the earth after its kind.' And it was so.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

בראשית א, כד.

30 הם המלאכים שנק' חיות . . כי הגוף שהוא בחי' צומח

Цемах Цедек запитує там: хіба тіла ангелів не складаються з вогню й повітря, які також не належать до рослининого рівня?

ПРИМІТКА КЕНОТ

Бао"ה פ' בראשית כרך ו בד"ה להבין הטעם שנשתנה יצירת גוף האדם סעי' ה (מלקות לג"פ כה, ב) שלכאורה צ"ל הלא גוף המלאכים הם מבחי' אש ורוח שהם ג"כ אינם בחי' צומח. ראה גם אוה"ת תבא ע' תתש.

АБЗАЦ 12

31 האבות שהן הן המרכבה

Рейш Лакиш каже: «Патріархи — колісниця», адже присутність Б-га спочивала на них, як вершник на своїй колісниці. Альтер Ребе застосовує це до емоційних атрибутів світу еманації (Ацилут), вищих хают (життєвих сил).

בראשית רבה מ"ו:ו Bereshit Rabbah 47:6

ויכל לדבר אתו - תני, הנפטר מחבירו בין גדול בין קטן, צריך ליטול ממנו רשות. ממי את למד? מאברהם. פעם אחת היה אברהם מדבר עם הקב"ה, באו מלאכי השרת לדבר עמו. אמר להן: נפטר מן השכינה, שהיא גדולה מכך תחלה, אחר כך אני מדבר עמכם. כיון שדבר עם הקדוש ברוך הוא כל צרכו, אמר לפניו: רבון העולמים! צריך אני לדבר. אמר לו: הפטר בשלום, הה"ד: ויעל אלקים מעל אברהם. אמר ריש לקיש: האבות הן הן המרכבה, שנא: ויעל אלקים מעל אברהם. ויעל מעליו אלקים. (בראשית כה) והנה ה' נצב עליו:

"He concluded speaking with him, and G-d ascended from upon Abraham" (Genesis 17:22). It is taught: One who departs from another person, whether of greater or lesser stature, must take his leave from him. From whom do you derive this? From Abraham. On one occasion, Abraham was speaking with the Holy One blessed be He, when the ministering angels came to speak with him. He said to them: 'Let me first take my leave from the Divine Presence, which is of greater stature than you, then I will speak with ...

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

Zohar I, 210b זח"א ר"י, בבב

Zohar III, 182a זח"ג קפב, 182a

ПРИМІТКА КЕНОТ

ב"ר פמ"ז, ו. זח"א ר"י, ב. זח"ג קפב, א.

...ולהבין בתוסי' ביאור ענין ויצר ה' אלקים את

32

דאח"ע מהגרון

Ребе зазначае там, што правільны порядок — ах"ע, а не а"ח"ע, і прыпускае, што це можна пояснити посиленням на «Зогар» 3:123a.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ס"י פ"ב מ"א. ראה הערות ותיקונים לתניא (קו, ב): אה"ע, לא אה"ע. וי"ל עפמ"כ בזה"ג קכג, א.

33

דאח"ע מהגרון

Послання про «I Давид зробив собі ім'я» пояснює, що літери мовлення кореняться в самій душі й виявляються лише через п'ять органів мовлення.

תניא, אגרת הקדש ה':Tanya, Iggeres HaKodesh 5:6

... מהגרון, ואחר כך נחלק לכ"ב הברות, וביטוי כ"ב אותיות בה' מוצאות ה'דעות: אח"ע מהגרון, גיכ"ק מהחיה כו'. ומבטא ההכל הוא אות ה' "אתם קלילא כו", והוא מקור החומר וגוף האותיות טרם התחלקותו לכ"ב, ולכן אמרו רבותינו זכרונם לברכה, ש"עולם הזה נברא בה'":

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

34

ויעש דוד שם

Вірш, яким починається Послання 5 у Iggeres HaKodesh i на який посилається Альтер Ребе.

שמואל ב ח':II Samuel 8:13

וַיַּעַשׂ דָּוִד שֵׁם בְּשָׁבוֹ מִהַכּוֹתוֹ אֶת־אֲרָם בְּגִיא־מֶלֶח שְׁמוֹנָה עָשָׂר אֶלֶף:

And David got him a name when he returned from smiting the Arameans in the Valley of Salt, even eighteen thousand men.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АБЗАЦ 16

35

בחכמה יסד ארץ

Земля (царювання, Малхут) заснована на мудрості (Хохма), а небеса (емоційні атрибути) — на Твуні [розумінні]; тепер Альтер Ребе пояснює чому.

משלי ג':Proverbs 3:19

ה' בְּחִכְמָה יִסַּד אֶרֶץ כּוֹנֵן שָׁמַיִם בְּתַבּוּנָה:

The L-RD by wisdom founded the earth; By understanding He established the heavens.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

משלי ג, יט.

АБЗАЦ 17

36

אבא יסד ברתא

«Абба заклад основу доньки»: мудрість (Хохма; Абба) безпосередньо закладає основу царювання (Малхут; доньки). Альтер Ребе використовує це, щоб показати, що Малхут походить прямо від Хохми, а не через лан-

цього послідовного розгортання світів згори вниз (ішталшелут).

Zohar III, 248a א. רמח, זח"ג

Tikkunei Zohar, Tikkun 21 • 61b:4-5 תקו"ז תיקון כא

וכד אית בישראל משכילים בחכמה דאיהי יי מחשבה עלאה. ידעין לזרקא לה להאי אבנא דאיהי בת יחידה לההוא אתר דאתגזרת בגין דברתא באבא אתעבידת. הה"ד יי בחכמה יסד ארץ. בחכמה דאיהו אבא יסד בריתא דאיהי ארץ הדום רגליו וההוא חוט דילה איהו וי. דאבנא דאיהי תגא. עטרי על רישיה עטרה דס"ת. ובגינה אתמר ודאשתמש בתגא חלף איהו כתר תורה ודאי. דתלת כתרין אינון כתר תורה וכתר כהונה וכתר מלכות. וכתר תורה (נ"א וכתר שם טוב) על גביהו.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

ПРИМІТКА КЕНОТ

זח"ג רמח, א. רנו, ב. רנח, א. ת"ז ת"א.

37

והחכמה תחיה

«Мудрість дає життя»; тут це пояснюється як вказівка на другий рівень Хохми, на який натякає літера Гей.

Ecclesiastes 7:12 קהלת זי:י"ב

כי בצל החכמה בצל הכסף ויתרון דעת החכמה תחיה בעליה:

For wisdom is a defence, even as money is a defence; but the excellency of knowledge is, that wisdom preserveth the life of him that hath it.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

38

כתפארת אדם לשבת בית

На буквальному рівні Ёшая описує ремісника, який вирізає ідола «подібного до краси людини, щоб той мешкав у домі». Маамар використовує слова «Тіферет Адам» («краса людини»), щоб показати, що краса (Тіферет) називається «Адам» — першим типом Адама, Іменем Ма.

Isaiah 44:13 ישעיהו מ"ד:י"ג

חרש עצים נטה קו יתארהו בשרד יעשהו במקצעות ובמחוגה יתארהו ויעשהו כתבנית איש כתפארת אדם לשבת בית:

The carpenter stretcheth out a line; He marketh it out with a pencil; He fitteth it with planes, And he marketh it out with the compasses, And maketh it after the figure of a man, According to the beauty of a man, to dwell in the house.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ישע"י מד, יג.

אבזאצ 18

39

אדה"ר היינו בחי ח"ע

Там «Адам» — це включення й поєднання трьох ліній (форма літери Алеф), Ім'я Ма; щоб поєднати такі протилежності, світло має прийти з вищого рівня, де вони перебувають у стані самоусунення, а хають (живі істоти) Колісниці підносяться вгору, щоб притягнути його

...ולהבין בתוסי ביאור ענין וייצר הי אלקים את

בניז. Примітка відсилає туди для пояснення рівня «Адам».

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה לקמן עג, א. ובאוה"ת פי בראשית כרך ג תקסז, א ובלקו"ת לג"פ לה, א. בספר הערכים-חב"ד ערך אדם הראשון הערה 10 מצויין שכאן בתו"א משמע שזהו לפני החטא, אמנם ממש באוה"ת ובלקו"ת לג"פ הנ"ל ובד"ה חייב אדם לברך תרלי"ח פל"ו בענין אלף שנה, מוכח שהכוונה לאדה"ר אחרי החטא.

40

בחכמה דוקא יסד ארץ

Земля, що є царюванням (Малхут) і неживим рівнем, утверджена мудрістю (Хохма), тоді як небеса утверджені лише розумінням (Твуна).

Proverbs 3:19 משלי ג:י"ט

הי בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה:

The L-RD by wisdom founded the earth; By understanding He established the heavens.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

41

וייצר הי אלקים

Два Імені у вірші про створення людини розуміють як засіб, за допомогою якого Хохма поєднується з Малхут.

Genesis 2:7 בראשית ב:ז

וייצר הי אלקים את האדם עפר מן האדמה ויפח באפו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה:

Then the L-RD G-d formed man of the dust of the ground, and breathed into his nostrils the breath of life; and man became a living soul.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

אבזאצ 19

42

פני אריי

Обличчя чотирьох хаёт («живих істот») Колісниці Ёзе-кїля: лева, вола й орла; звідси ангелів називають хаёт і птахами.

Ezekiel 1:10 יחזקאל א:י

ודמות פניהם פני אדם ופני אריה אל-הימין לארבעתם ופני-שור מהשמאל לארבעתם ופני-נשר לארבעתם:

As for the likeness of their faces, they had the face of a man; and they four had the face of a lion on the right side; and they four had the face of an ox on the left side; they four had also the face of an eagle.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

יחזקאל א, י.

43

ונשמת אדה"ר כולל כל נש"י

Мареј мекомот Kehot для цих слів (примітку наведено нижче).

ПРИМІТКА КЕНОТ

שער המצות פי תצא, שער הגלגולים הקי' ו, ז, יב. שער הפסוקים בראשית דרוש ג.

44

ונשמת אדה"ר כולל כל נשיי

Арізаль розрізняє душі, які були включені в душу Адама під час його створення («старі» душі), і справді нові душі.

שער הגלגולים ז'י"א-י"ב:11-12 Sha'ar HaGilgulim 7:11-12

... וכד זכה לשנת הכ', יהבין ליה נשמתא, וכדין כתיב עליה כי בן הייתי לאבי וכו'. מדבר במדרגה הראשונה, שהם הנשמות החדשות לגמרי, שמעולם לא נכללו בנשמת אדה"ר: המדרגה השלישית, והם הנשמות שנפלו בקליפות, אחר שחטא אדה"ר, אשר מהם היתה נשמת שם בן אדם וזולתו, אשר אלו נקראים נשמות ישנות בכל הבחי' הנה הם גרועים מכולם, לפי שכיון שנשרו מן אדם, נפרדו לנצוצות ולחלקים רבים מחמת חטאו של אדם, ולכן באותו הפעם שהיו באדם, היו נקראות ישנות מגלגול אחר בלבד, וכאשר תבא איזו נשמה מהם מאז ואילך בפעם א' בגוף ...

Shaar HaGilgulim (Public Domain)

45

ונשמת אדה"ר כולל כל נשיי

Арізаль стверджує, що спочатку всі душі були включені в Адама, а коли він згрішив, його кінцівки відпали, і його зріст зменшився.

שער הגלגולים י"ב:ב-ג'3-2 Sha'ar HaGilgulim 12:2-3

... ולמטה מהם היה מדרגה אחרת, והם הנשמות שנשתיירו כלולות בו, ולא נשרו ממנו, ואלו נקראים ג"כ חדשות, אבל לא בערך הראשונות הנו"ל. והנה כאשר אלו הנשמות שממדרגה ב', יבאו בגוף בגלגול, אחר שמת אדה"ר ונפרדו ממנו, עדיין אז יקראו חדשות. והטעם הוא, לפי שיצירת האדם הא' היתה בבחי' זיווג עליון אחר באחור ולכן עד שתחזור לבא עם ההיא בבחי' זיווג עליון דפנים בפנים, אז תקרא פעם א' שבאה לעולם, ונקראת חדשה, ואם גם אחר מיתת אדה"ר, לא זכתה הנשמה ההיא לבא פעם אחרת בעולם, אלא בבחינת זיווג אחר באחור, ...

Shaar HaGilgulim (Public Domain)

אבזאצ 20

46

תוצא הארץ נפש חיה

Читайте і про верхнє (Малхут, яка породжує ангелів), і про нижнє (земля породжує тварин — тіло й душу разом).

בראשית א':24 Genesis 1:24

וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ בְּהֶמָה וְרֶמֶשׂ וְחַיְתוֹ-אָרֶץ לְמִינָהּ וְהַיִּכּוֹן:

And G-d said: 'Let the earth bring forth the living creature after its kind, cattle, and creeping thing, and beast of the earth after its kind.' And it was so.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

47

ועוף יעופף

«I нехай птахи літають»; птахи також з'явилися разом із тілом і душею, а ангелів називають «птахами».

בראשית א':20 Genesis 1:20

וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים יִשְׂרְצוּ הַמַּיִם שָׂרָץ נֶפֶשׁ חַיָּה וְעוֹף יְעוֹפֵף עַל-הָאָרֶץ עַל-פְּנֵי רִקְיעַ הַשָּׁמַיִם:

And G-d said: 'Let the waters swarm with swarms of living creatures, and let fowl fly above the earth in the open firmament of heaven.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

48

שזהו ענין ההפרש בין זיווג נשייך

Відмінність між «єднанням поцілунків» і тілесним єднанням докладно пояснено там.

ПРИМІТКА КЕНОТ

בארוכה נתבאר בביאה"ז לכ"ק אדמו"ר האמצעי א, ד. ובביאה"ז לצ"צ כרך ב ע' תריב. וראה גם בד"ה ובוים שמחתכם תרנו" ע' רמז.

49

כונן שמים כתבונה

Небеса (емоції) утверджуються завдяки Тевуні (осагненню), яка вибирається в них, як тваринне — у рослини.

משלי ג':19 Proverbs 3:19

ה' בְּחֶכְמָה יִסְדָּאֶרֶץ כּוֹנֵן שָׁמַיִם בְּתַבּוּנָה:

The L-RD by wisdom founded the earth; By understanding He established the heavens.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

50

יסודתה בהררי קדש

У простому прочитанні сини Кораха оспівують Сіон: «Його основа — на святих горах». Альтер Ребе тлумачить «святі гори» як надвишню мудрість (Хохма) — основу «землі».

תהילים פ"ז:1 Psalms 87:1

לְבִנְיָקָרַח מִזְמוֹר שִׁיר יִסּוּדָתוֹ בְּהַר־יִקְדָּשׁ:

A Psalm of the sons of Korah; a Song. His foundation is in the holy mountains.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

LikuteiTorah.com

ХАСИДСЬКА ПАРША

Про це видання

This edition contains the Hebrew text, the English translation, our explanations i the notes.

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

Our English translation, made from the Hebrew without Kehot's notes: CC BY-NC 4.0.

Our explanations, with the overview, the questions and the page for children: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Цитовані джерела за Сефарією: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) (Public Domain); Kehot Publication Society (CC-BY-NC); Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain); Daat Bereshit Rabbah (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); Constantinople, 1740 (CC-BY-NC); Shaar HaGilgulim (Public Domain).

This edition as a whole: CC BY-NC 4.0. Shuls, schools and non-profit projects may copy, print and share it freely, and may ask for donations to cover the cost of printing; it may never be sold. Credit Kehot Publication Society and likuteitorah.com. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

Український переклад і пояснення підготовлено для LikuteiTorah.com за допомогою IIII (openai/gpt-6-luna-pro:batch) та звірено з єврейським текстом і Sefaria; редактором-людиною ще не перевірено. Будь ласка, важливе перевіряйте за єврейським текстом.

Ребе просив вивчати маамарим тижневої парші — «Хасидську паршу» — протягом того тижня, розподіливши навчання на сім днів (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). Навіщо її вивчати та благословення Ребе: likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

Безкоштовний некомерційний проект; тут нічого не продається. Не пов'язаний із Kehot, Sefaria чи Lubavitch Library.
© likuteitorah.com

Із likuteitorah.com/uk/torah-ohr/bereishis/5/

НА ЧЕСТЬ

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Батько Ребе, реб Леві-Іцхок